

Nationale Waterstrategie moet helpen in strijd tegen droogte

‘DUITS WATERBEHEER STAAT VOOR ENORME UITDAGINGEN’

TEKST KEES JAN VAN KESTEREN | BEELD ISTOCKPHOTO

Voor het derde jaar op rij waren voorjaar en zomer ook in Duitsland droog. Om de problemen het hoofd te kunnen bieden, kondigde Svenja Schulze, de Duitse minister voor Milieu, een nationale waterstrategie aan. Dat ligt gevoelig, het Duitse waterbeheer is lokaal georganiseerd.

De waterstrategie zal komend voorjaar gepresenteerd worden. Het voorbereidende werk is de afgelopen twee jaar gedaan via een nationale waterdialoog. Daaraan namen in totaal meer dan 200 wetenschappers, waterbeheerders, milieubeschermers en vertegenwoordigers van industrie en landbouw deel. Begin oktober presenteerde deze *Wasserdialoog* haar afsluitende rapport. In het rapport worden 16 kernboodschappen geformuleerd. Deze variëren van het vinden van een aanpak, die zowel de waterkwaliteit als de ecologische toestand van het omliggende landschap verbetert, tot het vergroten van het waterbewustzijn. De meest concrete aanbeveling is dat de drinkwatervoorziening altijd prioriteit moet hebben in een verdringingsreeks.

Contouren zichtbaar

Maar de contouren van de waterstra-

tegie zijn al zichtbaar, zo bleek tijdens de presentatie van Waterdialoog-rapport aan staatssecretaris Florian Pronold. Hij benadrukte het belang van een integrale aanpak waarbij de drinkwatervoorziening altijd de hoogste prioriteit zou moeten krijgen. “De droogteproblematiek is onderdeel van een complex transformatieproces. De waterstrategie moet een antwoord bevatten op die complexe vragen en tegelijkertijd heel concreet handvatten bieden aan lokale overheden om in te grijpen op het moment dat bijvoorbeeld droogte optreedt.” “Het Duitse waterbeheer staat voor enorme uitdagingen”, zo beschrijft Christopher Stolzenberg, de woordvoerder van het Duitse Ministerie voor Milieu, dat transformatieproces. “We zullen een antwoord moeten vinden op de klimaatverandering, maar ook structurele demografische en economische ontwikkelingen. Het waterbeheer zal zichzelf ook aan moeten passen door de klimaatverandering. Belangrijkste is dat we ook in de

toekomst een goede watervoorziening kunnen garanderen, de natuurlijke waterkwaliteit op niveau houden en bijvoorbeeld de ecologische toestand van onze rivieren op orde brengen.”

In de breedte

Dat de waterstrategie meer bevat dan alleen een verdringingsreeks in geval van droogte of voorstellen voor de aanpak van een plotseling te veel aan water na harde regenbuien, is mede te danken aan Martin Pusch. Pusch is onderzoeker bij het Leibniz-Institut für Gewässerökologie und Binnenfischerei (IGB) en nam deel aan de waterdialoog. “Als wetenschappers hebben wij tijdens de dialoog steeds herhaald dat een wateraanpak alleen kans van slagen heeft als er in de breedte wordt gekeken naar de problemen die er spelen.” Het grootste probleem van Duitsland, ook in periode van droogte, is niet zozeer een absoluut te weinig aan water, maar wel een te weinig aan schoon en beschikbaar water. “Kij-

Martin Pusch

‘We gebruiken maar een klein deel van het aanwezige water’

“Natuurlijk was er een spanningsveld. Er zaten immers mensen met verschillende belangen aan tafel. Maar het was naar mijn weten voor het eerst dat er over het onderwerp water met alle betrokkenen werd gesproken. Zo kunnen wederzijds vooroordelen worden weggenomen en is er een lijst met aanbevelingen gekomen die op breed draagvlak kan rekenen.”

Tijdens de waterdialoog was de Nederlandse versie van de verdringingsreeks volgens Stolzenberg onderwerp van heftig debat. “Ervaringen in andere landen zijn ruimschoots aan bod gekomen en een concreet voorbeeld zoals het Nederlandse leidde natuurlijk tot veel discussie. Die ging met name over de manieren waarop zo’n aanpak te vertalen zouden zijn naar het Duitse waterbeheer. Daarover zijn we nu als ministerie trouwens ook nog in gesprek met de deelstaten, die uiteindelijk verantwoordelijk zijn.”

Nationaal of lokaal

Omdat het een nationale waterdialoog betrof, werd er op landelijk niveau over de Duitse droogteproblematiek gediscussieerd. Dat ligt altijd gevoelig in het federale Duitsland. Het Duitse waterbeheer is lokaal georganiseerd, veel gemeentes hebben bijvoorbeeld nog een eigen waterbedrijf. Deze verdeling van de verantwoordelijkheden is er ook de reden van dat Duitsland tot nu toe geen nationaal waterbeleid voert.

Dat blijft ook zo. De lokale overheden houden, zo benadrukte Stolzenberg,

ook na invoering van de geplande strategie het laatste woord. “De gevolgen van klimaatverandering zijn regionaal verschillend. Daarom blijft een decentrale aanpak zinvol. Tegelijkertijd willen we een nationale lappendeken voorkomen. Daarom bieden we een landelijk kader met criteria voor een verdringingsreeks. Deze spelregels geven lokale overheden dan een richtlijn en ook draagvlak om beslissingen te nemen als droogte dreigt.”

Pusch ziet ook de nadelige kant van de decentrale aanpak, met name omdat de verdeling van de verantwoordelijkheden over talloze overheidslagen volgens hem tot versplintering van beleid en soms ook een gebrek aan kwaliteit bij de uitvoering leidt. “Ik snap de historische redenen wel, maar als elke gemeente een eigen waterbedrijf heeft, kun je je voorstellen dat de vakkennis niet altijd overal op hoog niveau staat. Daar zou in elk geval veel meer kennisuitwisseling plaats moeten vinden. Bijvoorbeeld via regionale waterdialogen.”

Het Ministerie voor Milieu neemt nu enkele maanden de tijd om de waterstrategie verder uit te werken. Pusch is zich ervan bewust dat de 16 kernboodschappen van de Waterdialoog nog ruimte tot interpretatie laten. “Dat is het logische gevolg van de samenstelling van de deelnemers. Onze opdracht was ook niet om tot uitgewerkte voorstellen te komen. We hebben wel de richting aangegeven waarin het volgens ons moet gaan.” •

‘De Nederlandse aanpak leidde tot veel discussie’

ken we naar de Duitse waterbalans, dan gebruiken we maar een klein deel van het aanwezige water”, zegt Pusch. “Regionaal zijn er echter grote verschillen. Voor veel grotere steden, bijvoorbeeld Bremen of Stuttgart, moet het drinkwater van ver gehaald worden. Dan gaat het om afstanden tot wel 200 kilometer. Soms omdat er gewoonweg niet genoeg aanwezig is, soms omdat intensieve industrie en landbouw er mede voor gezorgd hebben dat het beschikbare water te vervuild is. We hebben daarom behoefte aan een strategie waarin belangen als drinkwaterverzorging, hoogwaterbescherming, ecologie en economie in evenwicht worden gebracht.”

Vooroordelen wegnemen

Volgens Pusch was juist het feit dat ook vertegenwoordigers van industrie en landbouw deelnamen aan de waterdialoog van groot belang.